

egy a környezetéből kiemelkedő dombhát van, a repülőtértől K-re, amely a hajdani Fehér-Körös árterének nyugati szélét képezte. A megelőző terepbejárások során a dombháton szarmata kori telepre utaló kerámia-töredékeket találtunk.

A nyomvonal által érintett terület kb. 270×30 m volt. A leletmentés során 195 objektumot, néhány árok-részletet és 17 sírt tártunk fel. Az objektumok néhány késő bronzkori és vaskori gödör kivételével késő szarmata koriak. A sírok szarmata és kora avar koriak.

Az őskori anyagban főleg kerámia-töredékek és állatcsontok voltak. Ezenkívül pávaszemcses gyöngy, agancseszközök érdemelnek említést.

A szarmata objektumok közül kettő ház lehetett, a többi gödör. A leletanyagban a kerámia-töredékek, állatcsontok, gabonaszemek mellett külön említést érdemel egy csontfésű töredéke, egy ép agyagmécse, egy szórványként előkerült csontsíp, egy bronztű, egy csontár, vasszegek, vaspántok, bronzékszerek töredéke, orsó-gombok, csontkorcsolya, bronzkorong és számos üveg-töredék. Találtunk egy teljes kutya csontvázat is. A feltárt árok-részek, a leletanyag alapján, a szarmata településhez tartoztak.

Gazdagabb a kora avar leletanyag. Az egyik feldúlt férfi sírban íjdíszítő csontlemezeket, nyílhegyeket, lándzsát, páncéllemezeket, bronzkapcsokat, vascsatokat, csontárákat, edényt és két lókoponyát, valamint végtag-csontokat tártunk fel. Egy szintén bolygatott női sírből aranyozott bronz, préselt ruhadíszek, fülbevalók, gyöngyök és állatcsontok kerültek elő. Egy bolygatatlan női sír leletei között pedig 48 darab kerek, illetve szíjvég alakú aranyozott ezüstveret, gyöngyök és fülbevalók találhatóak.

A lelőhelynek csak töredékét tudtuk feltárni. Mind a telepek, mind a kora avar temető folytatódik, elsősorban ÉNy-i irányban.

Munkatársak: Gyucha Attila, Liska András, Rózsa Zoltán régész, Havassy Péter muzeológus, Kékegyi Dorottya, Demcsák Ildikó, Kolárovszky Mihályné, Zahoráné Sajti Erzsébet technikus. A restaurálást Gábor Gabriella, Petrovszki Zoltán és Dimény Józsefné végzi.

MEDGYESI PÁL

27. Békéscsaba, 308. számú lelőhely (Békés megye) Szk?, Sza

A Békéscsaba 308. számú lelőhely a Veszély-kanyartól a Gerlára vezető út elágazásánál helyezkedik el, egy alacsonyabb földháton. Az új műút nyomvonala a gerlai út bekötéséhez csatlakozó szakaszon halad át a lelőhely területén.

2002. május 23. és június 13. között végeztünk megelőző feltárást, amely során egy őskori, feltehetően vaskori és egy szarmata kori településrészletet találtunk. Összesen 20 objektumot tártunk fel, amelyek nagyobb része szarmata korinak bizonyult. Az előkerült leletanyag túlnyomó része is ehhez a korszakhoz köthető.

Kisebbszámú vaskori, talán szkíta kori objektumokat is találtunk, amelyek korhatározását az igen csekély számú leletanyag is nehezítette. A vaskori településhez 3 objektum köthető (2 gödör és 1 árok), szarmata kori településjelenségként összesen 12 objektum (10 gödör, 1 árok és 1 kút) értékelhető. Öt objektum keletkezése régészeti leletanyag híján nem volt lehetséges. A vaskori objektumok közül az egyik kisméretű gödörben paticcsal és edénytöredékekkel kirakott rétegben egy állatkoponyát találtunk. A szarmata kori gödrök nagyobb részt agyaggyerő gödrökként funkcionálhattak, ezt igazolja jellegzetes, az agyagos rétegbe alámélyedő kialakításuk is. Az egyetlen kút használatának értékelése kétséges, mert a feltörő talajvíz miatt nem sikerült teljesen az aljáig kibontani. A magasan jelentkező talajvíz egyébként a feltárás során általános problémát jelentett, több objektumot a talajvíz miatt nem tudtunk teljes mélységben kibontani és dokumentálni. A lelőhelyen feltárt árokokat inkább vízvezető alkalmatosságokként értékelhetjük, mint határoló funkciójuk lett volna, bár a feltárt településrészlet kis mérete igazából nem enged meg ilyen következtetéseket.

Az őskori leletanyag néhány kézzel formált, jellegetlen edénytöredékből áll. A szarmata korinak meghatározható leletanyag nagyobb része korongolt kerámia, szürke és vörös színű edények töredéke. Említést érdemel néhány korongolt, duzzadt peremű, nagyobb méretű hombár töredéke, amelyek közül néhány példány árkokolt díszítésű volt, duzzadt peremű tálak töredékei, valamint egy függőleges falú tál töredéke. Szintén jellegzetesek a kézikorongon formált, csillámos soványítású fazekak töredékei. A kerámiaanyag elsődleges, restaurálás előtti értékelése alapján a szarmata kori településrészletet 3–4. századnak határozhatjuk meg. A feltárt terület kicsi mérete miatt az objektumok elhelyezkedése alapján településszerkezeti megállapításokat nem tehetünk.

LISKA ANDRÁS

28. Biatorbágy, Káposztás-dűlő (MRT 13/1 k. 34/9 lh.) (Pest megye) U, LT, Ró, Á

Lakossági bejelentésnek köszönhető, hogy részlegesen sikerült feltárnunk Torbágy 9. lelőhelyét a Káposztás-dűlő területén. A majdnem egy hektáros megkutatott terület domb felőli részén sikerült behatárolnunk a lelőhely egyik végét, míg a Füzes-patak melletti terület-részen erre nem volt módunk, mert egy korábbi humuszolás már eltüntette a régészeti objektumokat, illetve a patak fölötti közvetlen sávban az építkezők csak ráhordást végeztek. A lelőhely folytatása várható Páty irányába és egy kis szakaszon Torbágy felé.

Az egyhónapos megelőző feltárás során 140 objektumot tártunk fel. Ezek 80%-a hulladék-, anyagkitermelő-, tárológödör volt. A domboldal alján – az erősen elpusztult területen – elsősorban neolitikus és kelta, fel-

jebb pedig római kori és elsősorban Árpád-kori objektumot találtunk. Az Árpád-kor emlékanyaga (közel negyven objektum) nagy része gödör, de találtunk vízelvezető árkot, félig földbe mélyített házakat, tüzelőhelyeket, néhány kemencét, amelyeket gyakran a lakóházak felhagyása után alakítottak ki. A település a 13. század folyamán szűnhetett meg. (A közeli, mai Dózsa György utcai katolikus templom környékén talált 14–15. századi kerámialeletek pedig arról tanúskodnak, hogy itt lehetett Torbágy későbbi magja.)

Külön említést érdemel egy leégett ház (35. obj.), egy késő római–hun kori gödör, amelyben 4 gyermek és három felnőtt koponyáját találtuk (33. obj.), és egy 2–3. századra keltezhető, vasmegmunkálást bizonyító hatalmas gödör (25. obj.). A leletanyag java kerámia, de előkerültek római kori fésűtöredékek, egy 4. századi érem, néhány vaskés része, fibulák, valamint kőeszközök, őrlőkövek stb. A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe került.

Munkatárs: Kalácska Róbert.

REPISZKY TAMÁS

29. Bodrogkisfalud, Petőfi utca 26.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, V

2002. június–július hónapokban leletbejelentés érkezett a Herman Ottó Múzeumba a tulajdonostól, aki házának veteményes kertjében a kerti munkák alkalmával cserepet és köveket talált. Július 24-én helyszíni szemlét végeztünk a területen. A kiskert a Bodrog magaspartján terül el. Az utca nagyjából párhuzamos a Bodrog folyásával.

A beszolgáltatott, igen nagy mennyiségű anyagban nagyon jó díszített bükki és tiszadobi töredékeket, neolitikus házi kerámiát, kovát, obszidiánt, csiszolt kővést és késő bronzkori–kora vaskori (?) edénytöredékeket találtunk. A terepen a felszínen kb. 15×10 méteres területen nagy sűrűségben találtuk az őskori települések anyagát.

A tulajdonos szerint szomszédja is talált hasonló leleteket a kertjében. Valószínűnek tartható, hogy a vízparti kiemelkedésen hosszan elnyúló települések húzódtak. Szükséges lenne egy kisebb leletmentést végezni a területen.

KOÓS JUDIT – CSENGERI PIROSKA

30. Boldog határa

(Heves megye) B?, Sza, Kö

2002 végén terepbejárás során az alábbi öt lelőhelyet regisztráltuk a település közigazgatási területén.

Telek-puszta: A Hatvan és Boldog településeket összekötő úttól K-re 40 méterre húzódó magasparton 40×20 m kiterjedésű lelőhely. A leletanyag döntő többségét szarmata edénytöredékek (korongolt, szürke perem-, oldal- és fenéktöredékek) és kisebb számban jellegtelennek mondható, durva anyagú, sárgásbarna szí-

nű, őskori (feltehetően bronzkori) oldaltöredékek alkotják. A terület folyamatos talajművelés alatt áll.

Csapási-dűlő és Telek-puszta között: A Hatvan és Boldog településeket összekötő úttól keletre fekvő Csapási-dűlő és Telek-puszta között, a Budapest–Szolnok vasútvonaltól 50 m-re délre. A 80×25 m kiterjedésű lelőhely leletanyagának döntő többségét jellegzetes szarmata edénytöredékek, kisebb számban jellegtelen, durva anyagú bronzkori(?) oldaltöredékek teszik ki. A magaspart, melyen a lelőhely fekszik, az úttól Ny-ra is folytatódik, így elképzelhető, hogy a lelőhely oda is áterjed, de ezt ellenőrizni nem állt módunkban. A terület a folyamatos művelés miatt pusztul.

Surján-dűlő I.: A községtől 900 m-re Ny-ra, az egykor mocsaras, lapos tájból kiemelkedő, ÉNy–DK irányban hosszan elnyúló Surján-dűlő DNy-i lejtőjén fekszik a 60×25 m kiterjedésű lelőhely. Elszórtan kerültek elő középkori, feltehetően 14–15. századi, szürke színű, apró kavicsal és csillámos homokkal soványított, díszítetlen, illetve fehér színű, csigavonallal díszített perem- és oldaltöredékek. A dűlő teljes hosszában talajművelés által bolygatott.

Surján-dűlő II.: A dűlő gerincén húzódik végig a lelőhely, mintegy 500 m hosszan és 25 m szélességben. A sűrűn jelentkező leletanyag jellegzetes szarmata telekkerámia. Nagy számban találtunk – feltehetően fémöntésből származó – salakanyagot, áglyenyomatot paticsdarabokat és egy őrlőkő nagyobb méretű töredékét is. A helyszínen paticsos, átégett földfelületet is megfigyeltünk. A lelőhely az intenzív talajművelés következtében erőteljesen pusztul.

Vajda-rét: A községtől 1,5 km-re Ny-ra, a Tura felé vezető úttól 200 méterre délre, Heves és Pest megye határán fekszik a lelőhely, amely a Széles-dűlőnek nevezett magaspart legkeletibb magaslatán terül el. Egy bronzkori tell, melynek kiterjedése 70×60 m, de leletek a talajművelés és az erózió következtében nagy számban gyűjthetők mintegy 100 m sugarú körben is. A leletanyagot jellegzetes bronzkori, döntően a Hatvani kultúrába sorolható, kézzel formált, szürkés- és sárgásbarna színű, seprűdíszes és textilmintás, illetve durvább anyagú, díszítetlen oldaltöredékek alkotják. A lelőhely talajműveléssel veszélyeztetett.

VÁRADI ADÉL – ORAVECZ DÓRA

31. Boldogkőváralja, Boldogkő vára

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö, Kú

2002. szeptember 23-án kezdődött meg a középkori és kora újkori alsóvár régészeti kutatása és a teljes vár szondázó falkutatása. A vár felső szintjeinek teljes régészeti kutatása az 1960-as évek elején megtörtént, akkor az alsóvárban néhány árkot húztak, amelyekkel csak mintegy 1–1,5 méterig vágták át a területet.

Az alsóvár északi szakaszát É–D irányban több árokkal átvágtuk, két Ny–K árokkal pedig a hegyoldal korábbi terepesését, illetve a sziklafelszínét tártuk fel. A ko-